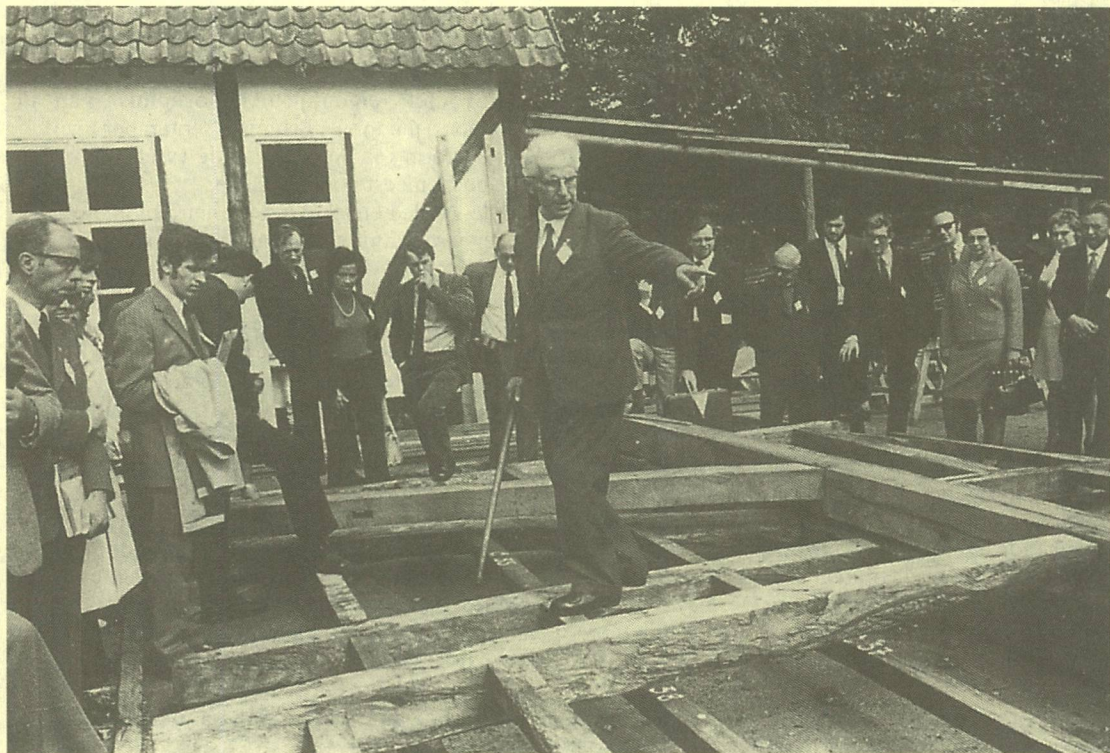

WEYNS, Jozef (Heist-op-den-Berg 4 april 1913 – Genk 15 juli 1974).

Ging na zijn opleiding als onderwijzer aan de **Rijksnormaalschool van Lier** (1927-1932) studeren aan de vernederlandste Rijksuniversiteit Gent. Weyns volgde er kunstgeschiedenis en oudheidkunde (1932-1935), werd er in de **volkskunde** geïntroduceerd door **Paul de Keyser** en was er de eerste student van **Frans Olbrechts** die er etnologie doceerde. In 1946 promoveerde hij onder leiding van Olbrechts met een doctoraal proefschrift over de kunst van het Midden-Kongogebied. Daarna werd hij wetenschappelijk medewerker aan het Museum van Belgisch-Kongo te Tervuren (1946-1949) en vervolgens aan de Afdeling Afrika van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis te Brussel (1949-1953).

Oorlogsomstandigheden hadden Weyns verhinderd naar Afrika af te reizen om er zijn studie voort te zetten. Ondertussen hield hij zich zeer intens bezig met de volkskunde in zijn geboortestreek, de Zuidelijke Kempen. Zo werd hij een der populairste promotoren van de 'heembeweging'. Hij was onder meer oprichter van een model-streekmuseum in Heist-op-den-Berg en een der eerste leden van het in 1941 opgerichte Verbond voor Heemkunde waarvan hij van 1957 tot aan zijn dood voorzitter was en waarvan hij het tijdschrift *Ons Heem* leidde. Op 18 mei 1953 kreeg Weyns vanwege de Bestendige Deputatie van Limburg de opdracht een openluchtmuseum op te richten en uit te bouwen. Hij werd aldus de eerste conservator van Bokrijk, zijn grootste en succesvolste project. Vanaf kindsbeen vertrouwd met alle mogelijke elementen en restanten van de materiële volkscultuur kon Weyns zich in Bokrijk uitleven. Aanvankelijk denkend aan een Breugelheem, evolueerde Bokrijk van museum voor Limburgse volkscultuur naar een volwaardig en internationaal gerenommeerd openluchtmuseum van de landelijke volkscultuur van heel

Jozef Weyns op de 15de landdag van het Verbond voor Heemkunde in Bokrijk (9-10 september 1972). Weyns was sinds 1957 voorzitter van het Verbond en conservator van het openluchtmuseum Bokrijk.

Vlaanderen. Het concept was innoverend, namelijk dat gebouwen geen alleenstaande constructies zijn, maar fundamenteel geïntegreerd zijn in het landschap en met andere bouwsels. Zo ontstond het nederzettingstype of museumdorp, een opstelling die door andere Europese openluchtmusea werd nagevolgd.

Verder was Weyns ook nog bijzonder actief in de heembeweging in Vlaanderen, die volgens hem ook moest leiden naar Heemschut. De begaafde en kunstminnende Weyns onderhield intensieve contacten met de Voerstreek, Frans-Vlaanderen, Nederland en Zuid-Afrika. Als romanticus beleefde Weyns de volkscultuur door en door, vandaar zijn heem-en-haard-gedachte en zijn streven om van Bokrijk een doorvoeld getuigenis van levend verleden te maken. Zijn belangrijkste publicatie is het vierdelige *Volkshuisraad in Vlaanderen*, dat postuum verscheen. In 1957 werd Weyns lid van de Vlaamse afdeling van de Koninklijke Belgische Commissie voor Volkskunde.

Weyns beschouwde de volks- en heemkunde als een wetenschap die te midden van het volk moest staan en zag haar altijd in het licht van zijn flamingantische en Groot-Nederlandse overtuiging. Kort voor de Tweede Wereldoorlog was hij een sympathisant van het Verdinaso en het woord "Diets" bleef voor hem grote betekenis bewaren. Zijn meifeesten gaf hij dat kenmerk mee. Het be-

zielde ook zijn talrijke lezingen en vaak populariserende publicaties.

WERKEN: Artikelen in *Ons Heem*; – Het verhaal van ons huis, 1954; – Bokrijk, Tuin van de Vlaamse volkskultuur, 1961; – Bakhuis en broodbakken in Vlaanderen, 1963; – De stoffelijke volkskultuur in Belgisch-Limburg en haar uitbeelding in het Openluchtmuseum te Bokrijk, 1964; – Vlaamse hoeven, vorm en sfeer, 1967; – Brieven uit mijn bakhuis, 1967; – Bokrijk, zin en zijn, 1970; – Volkshuisraad in Vlaanderen, 1974.

LITERATUUR: F. Sillis, Bibliografie van Dr. Jozef Weyns bijeengebracht ter gelegenheid van zijn 50e verjaardag, 1964; – id., 'Bibliografie van Dr. Jozef Weyns, 1963-1972', in *Ons Heem*, jg. 27, nr. 2-3 (1973), p. 116-144; – 'Huldenummer J. Weyns', in *Ons Heem*, jg. 27, nr. 2-3 (1973) en jg. 28, nr. 4 (1974), p. 101-117; – Twintig jaar Meifeest ter Speelbergen Beerzel 1958-1978 ten huize van dr. Jozef Weyns, 1978; – J. Gerits, 'Weyns, Jozef', in *NBW*, XII, 1987; – *Heemkunde in Vlaanderen. Huldeboek dr. Jozef Weyns*, 1992.

STEFAN TOP